

Leerboek der Natuurlijke Historie door Dr. E. Reinders.I. *Leerboek der Plantkunde* 5e druk.II. *Hoofdpijnen der Natuurlijke Historie* 3e druk.

Uitg. J. B. Wolters' Uitg. Mij. Groningen, f 4.90 per deel.

Het moderne leerboek der plantkunde van Reinders heeft dus ook al zijn 5e druk bereikt in 12 jaar. Er is in het boek niet veel veranderd bij deze herdruk. In het eerste deel is de les over biologie en oecologie meer uitgewerkt; in het tweede is o.a. een gekleurd schema van de kringloop van koolstof, stikstof en zuurstof opgenomen naar ontwerp van Dr. van Seters. Belangrijker nieuwigheid is de samenstelling van een apart verkrijgbaar werkboekje (prijs resp. f 0.50 en f 0.75) bij ieder der beide deelen, waarin ten gebruike bij herhaling en examenstudie vragenlijsten, passend bij al de lessen zijn opgenomen, in het tweede deeltje bovendien een tabellarische samenvatting van de afstammingsleer.

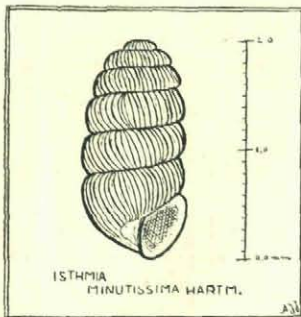
Een overeenkomstig *Werkboekje* is verschenen bij het door Prof. Reinders bewerkte *Leerboek der Dierkunde* van Prof. J. Ritzema Bos en Dr. H. Bos, thans zelfs reeds in tweede druk, uitg. J. B. Wolters' Uitg. Mij., Groningen f 0.75. J. Hs.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Ornithologisch Station op Texel. — Hoewel de finantieele deelneming nog niet voldoende is, werd dezer dagen definitief besloten de Stichting „Vogeltrekstation op Texel” in het leven te roepen. Er heeft zich een voorloopig dagelijksch bestuur gevormd voor het samenstellen der statuten, enz., bestaande uit de heeren Prof. Dr. L. F. de Beaufort, J. Drijver, J. G. van Marle, Dr. G. J. van Oordt en W. B. Oort, Burgemeester der Gemeente Texel.

De commissie ontving bericht, dat Texels Eigen Stoomboot Onderneming (T.E.S.O.) en de Vereniging „Mooi Texel” beide een jaarlijksche bijdrage ad f 50.— aan de Stichting willen toezeggen, de laatste behoudens goedkeuring van de algemeene ledenvergadering. Het is een verheugend feit, dat de plannen op Texel zelf zooveel sympathie ondervinden.

Isthmia minutissima Hartm. — Elke natuurvriend, die wel eens in Zuid-Limburg rondgezworven heeft, kent natuurlijk 't aardige plaatsje Bemelen. Een zekere bekendheid genieten daar de zoogenaamde krijtrotsen, in werkelijkheid niets anders dan een door menschenhanden gemaakte ontsluiting in 't Boven-Senoen, dat daar aan de oppervlakte komt. Door verweering en begroeiing heeft 't een eenigszins grillig en echt aanzien gekregen. De plantengroei, die men maar zelden zóó ongerept gelaten aantreft, en 't hooge kalkgehalte der bodem veroorzaken 't optreden van vele molusken en speciaal de meer kalkbehoevende.

Tijdens m'n verblijf in Zuid-Limburg dezen zomer wilde ik dus geenszins nalaten om dit voor mij buitengewoon geschikte „jachtterrein”, excuseer 't woord, te bezoeken. Zooals vele dagen in deze vakantie regende het dien bewusten dag ook, maar niet getreurd, 't was wat je noemt echt slakkenweer.

Spoedig vond ik dan ook eenige exemplaren *Ena obscura* Müll., verder *Xerophila*, *Vallonia*, *Pupilla*, *Orcula*.

Bij 't vinden van een derde *Ena obscura* bemerk ik plotseling, dat er een klein slakje aankleeft, niet grooter dan een flinke zandkorrel. Deze vondst verdwijnt in een apart glazen buisje. Thuisgekomen sla ik Geijer op en determineer 't kleine ding als *Isthmia minutissima* Hartm. of zooals Geijer volgens nieuwe nomenclatuur opgeeft *Truncatellina cylindrica* Fér. Twijfel wat juiste determinatie betreft bestond er niet, ook de heer C. O. van Regteren Altena wien ik 't exemplaar liet zien was van dezelfde opinie.

Geijer's beschrijving van *Truncatellina* luidt vrij vertaald als volgt: Cylindrisch, veel fijne ribben, bruinachtig geel, hoornkleurig. 5—6 nogal bolle windingen, de laatste $\frac{1}{3}$ van de geheele lengte, naad diep. Mondopening zonder tanden. Zoom dun, scherp, weinig omgebogen. De randen gescheiden. Hoogte 2, breedte 0,75 m.M.

Als verspreiding wordt verder vermeld: Van N. W.-Afrika en Portugal door Zuid- en Mitteleuropa naar Klein-Azië en tot de Kaukasus. Noordgrens: Zuidkust van Ierland, 't Schotsche eiland Skeye, Oslo, IJsland in Zweden, de Oostzeelanden, Moskou.

Daar dit nu de tweede keer is, dat *Isthmia* in ons land gevonden is, wil ik nog even vermelden, dat 't vorige exemplaar dood verzameld werd in Augustus 1926 en afkomstig is uit Velzen tusschen aanspoelsel van 't hoogovenkanaal bij IJmuiden.

Amsterdam, September 1930.

A. J. JANSSEN.

November-heide. — In aansluiting op 't berichtje van houtvester Jansen over Allerheiligen-heide in de vorige afl. van D. L. N. kan ik nog het volgende opgeven:

Calluna vulgaris, f. *gynodioica* Joh. Jansen. Kort nadat de Heer J. J. M. Jansen, houtvester bij het Staatsboschbeheer te Assen mij een takje bloeiende *Calluna vulgaris*, f. *omnium sanctorum* Joh. Jansen uit Noord-Drente had toegestuurd, vond ik hier in de directe omgeving van Wijster 2 exemplaren van den met gesloten bloemen bloeienden, meeldraadloozen vorm der struikheide, in vollen bloei (1 en 3 November 1930), n.l. *Calluna vulgaris*, f. *gynodioica* Joh. Jansen, en bovendien een cleistogaam bloeienden vorm van *Calluna*, bijna uitgebloeid, maar toch direct opvallend door de nu nog roze getinte bloemen er aan. De aanvankelijk op zichzelf staande vondsten van den auteur in het gebied ten Z. van Nijmegen, worden dus ook hierdoor aangevuld.

Wijster, 15 Nov. 1930.

W. BEIJERINCK.

Najaarsbloei van *Anemone nemorosa* L. — In de laatste week van October vond ik in het park van Kasteel Oud Poelgeest bij Oegstgeest verscheidene bloeiende planten van *Anemone nemorosa*. Het is mogelijk, dat tweede bloei van deze soort voor velen een bekend verschijnsel is. Ik kan dit echter niet beoordeelen, omdat ik tot nu toe nooit het voorrecht had dicht bij groeiplaatsen van deze soort te wonen en geregelde waarneming dus uitgesloten was. Maar in ieder geval is het feit dan toch onvoldoende geregistreerd.

Immers, in geen van de werken, die ik er over raadpleegde, staat het opgeteekend. De flora's en handboeken van Bruinsma, Molkenboer en Kerbert, Oudemans, Suringar, Heimans, Heinsius en Thijssse, Heukels, Garjeanne, Bonnier, Rouy, Ascherson, Knuth, Buchenau, Thomé, Benth—Hooker, Loew en zelfs Hegi vermelden alleen bloei van Maart tot Mei, wat des te opvallender is daar najaarsbloei van *Caltha* en *Aesculus* herhaaldelijk wordt vermeld. Ook „Omgang met planten” van Thijssse, *Flora Batava* en *Prodomus* laten ons hier in den steek. Tenslotte heb ik er in de 34 jaargangen van *De Levende Natuur*, hoewel hier juist dikwijls soortgelijke feiten zijn vastgelegd, niets over kunnen vinden. Alleen in Kerner von Marilaun (Deel I pag. 545) staan in het lijstje van planten, die wel eens tweemaal per jaar bloeien, ook terloops in het algemeen de anemonen genoemd.

Het is dus zeker niet overbodig wanneer gegevens uit de literatuur, zoo iemand deze weervindt, eens opnieuw onder de aandacht worden gebracht en verrijkt met nieuwe waarnemingen, opdat wij een indruk kunnen krijgen van de veelvuldigheid en de geografische verspreiding van het verschijnsel en verband met de klimatologische omstandigheden. Ook *Aesculus Hippocastanum* bloeide dit jaar nog al eens voor de tweede keer. Zoo begin September te Alkmaar en 26 September in Saint-Vincent de Tyrosse in de Landes (Lütjeharms).

De anemone-vindplaats op Poelgeest was niet aan de schrijvers der *Flora Leidensis* (1840) bekend. De eerste exemplaren werden er in 1843 door Oudemans verzameld. Op de andere vindplaats hier, de z.g. Grünerie, bloeide de soort dit keer niet.

Wanneer iedereen op de hem bekende groeiplaatsen eens speciaal let en recente en vroegere ervaringen door middel van een korte mededeeling bekend maakt, zullen wij allicht beter ingelicht worden dan de voor de hand liggende literatuur ons tot nu toe doet.

Oegstgeest, 2 October 1930.

J. W. VAN DIEREN.